

Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi

(2021) Cilt-Vol 3, Sayı-No 1, s-p: 17-22

Özel Bir Hastanedeki Sağlık Çalışanlarının Kişilik Özelliklerinin Kişilerarası İlişkileri Üzerine Etkisi

Ayşe Tanşu¹

Öz

Amaç: Araştırma özel bir hastanedeki sağlık çalışanlarının kişilik özelliklerinin kişilerarası ilişkileri üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılan çalışma, 891 hemşire, 146 hekim ve 202 diğer sağlık çalışanı olmak üzere toplam 1239 sağlık profesyoneli ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak sağlık çalışanlarının tanıtıcı ve mesleki özelliklerini içeren Bilgi Formu, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ve A Tipi Kişilik Ölçeği kullanıldı. Veriler, yüzdeler, ortalama, standart sapma, ki-kare testi, student's t testi, tek yönlü varyans analizi, post-hoc ileri analiz testi ve Pearson korelasyon testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada, sağlık çalışanlarının A tipi kişilik özellikleri alt boyutlarda en yüksek ortalamanın işe verilen önem ($30,990 \pm 7,087$), en düşük ortalamanın ise sosyal etkinliklerden uzaklaşma ($6,827 \pm 2,548$) olduğu bulundu. Sağlık çalışanlarının Kişilerarası ilişkiler ölçeği alt boyutlardan en yüksek puan ortalamasının "Besleyici ilişki tarzı"nda ($32,207 \pm 6,186$) olduğu belirlendi.

Sonuç: Çalışmanın sonucunda öncelikle sağlık çalışanlarının kendilerinin kişilik özelliklerini tanımalarını sağlayacak çalışmalar yapılması, bireyleri motive edecek "etkili liderlik" modelinin hayata geçirilmesi önerilmiştir. Rehberlik ve psikolojik danışmanlığın etkin ve aktif tutulması, bireylerin kişiliğini olumlu hale getirebilecek, geliştirici esnek programlar hazırlanması ve sağlık çalışanlarının kendine, ailesine ve hobilerine zaman ayırması ile olumlu sonuçlar ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler

*Kişilerarası ilişkiler,
A tipi kişilik,
Sağlık çalışanları,
İletişim*

Makale Hakkında

Geliş:
6.08.2020

Kabul:
16.01.2021

¹ Öğr. Gör., İstanbul Rumeli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye, E-mail: ayse.tansu.80@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-6151-0237

The Effect of Interpersonal Relationships of the Personality Traits of a Private Hospital in the Health Care

Abstract

Objective: The study was conducted to determine the effect of personality traits of healthcare professionals in a private hospital on their interpersonal relationships.

Materials and Methods: The study, which was conducted as a descriptive and relationship seeker, was carried out with a total of 1239 health professionals, 891 nurses, 146 physicians and 202 other healthcare professionals. For data collection Information form which is based on literature is developed by researcher, Interpersonal Relations Scale, A Type Personality Scale are used and for data evaluation Chi-Square Test, Student's T test, one way ANOVA, post hoc further analysis test.

Results: In the study, it was found that the A-type personality traits of the health workers benefited from the highest mid-level services in the sub-dimensions (30.990 ± 7.087), while the lowest average levels of social activities (6.827 ± 2.548) were found. The highest score average of the sub-dimensions of interpersonal relationships of health workers was found to be in "Feeder Relationship Style lard ($32,207 \pm 6,186$).

Conclusion: As a result of this study, first of all, studies are provided to know and recognize personality traits of health professionals, to motivate individuals "effective leadership" model is actualized, opportunity is given to workers about education for adaptation to job and to be productive are suggested. Keeping guidance and psychological counseling effective and active this provides positive outcomes such as improving flexible programs which individuals personality make positive and health professionals take time of themselves, their families and their hobbies.

Keywords

*Interpersonel relations,
A-Type Personality,
Health Professionals,
Communication*

About Article

Received:

08.06.2020

Acceped:

01.16.2021

GİRİŞ

İnsan, ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanan bir varlıktır; diğer insanlarla hiç ilişkisi olmayan bir insan düşünülemez (Cüceloğlu, 2000). İletişim kişilerarası ilişkileri, örgütleri, toplumları oluşturan ve bir arada tutan temel etkidir (Erözkan, 2009). Günlük yaşamın bir gereği olarak birey, diğer bireylerle sürekli etkileşim halindedir. Bireyin bu sosyal yapısı, içinde yer aldığı toplumla uyumlu ve sağlıklı bir etkileşim kurabilmesini gerektirmektedir. Toplumla bireyin uyumlu birlikteliğinin temel koşullarından biri kişilerarası ilişkilerinde sergilenen tutum ve davranışlardır (Göçener, 2010).

Bireyin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla diğer insanlar ile etkileşime girmesini sağlayan ise kişiler arası ilişkileridir. Kişiler arası ilişkiler ise “iki ya da daha fazla insan arasında gelişen, farklı ihtiyaçlardan kaynağını alan, tanışıklıktan samimiyete kadar farklı yoğunlukta yaşanan, karşılıklı duygusal etkileşim ve davranışlar” olarak tanımlanabilir (İmamoglu, 2008).

İletişim becerileri, kişilerarası ilişkilerin yoğun olduğu meslek alanlarında başarı için en önemli faktörlerden biridir (Atıcı, 2005, Karsavuran, Kaya, Akturan, 2011). Özellikle iletişim temelli meslekler kişinin bu konuda daha yeterli olmasını gerekli kılar (Ekşi, F, 2004).

Sağlık hizmetlerinde yardım etme süreci; bireyin gereksinim ve sorunlarını belirlemek ve bu sorunları çözerken, bireyin bağımsızlığını maksimum düzeye getirmektir. Bu sürecin en başarılı şekli ise karşılıklı güvene dayalı bir iletişim ve etkileşimdir (Ekinci, Güngörmüş, Topçu, 2010). Uçar’ın iletişim becerilerinin önemini ortaya koyduğu bir çalışmada sağlık hizmetlerinden yararlanan hastaların, aldıkları hizmetlerden memnuniyeti değerlendirilmiş ve en çok memnuniyet sağlayan durumun; sağlık personelinin hastaya güler yüzlü olması, hastayı daha iyi bilgilendirmesi ve aydınlatması, onunla daha iyi iletişim kurması ve saygın davranması olduğu belirlenmiştir (Uçar, 2005, Babadağlı ve ark.2006). Yine İzmir’de yapılan bir çalışmada, katılımcıların büyük oranı, “güvenilirlik” ve “güven” boyutlarını, en önemli hizmet kalitesi boyutu olarak değerlendirmiştir. Hastanın memnuniyetini en fazla etkileyen sağlık çalışanlarının tutum ve davranışlarıdır. İletişim becerisindeki eksiklikler, hasta memnuniyeti, hastanın tedaviye uyumunu ve sağlıklı ilgili sonuçları olumsuz etkilemektedir (Özçakır, 2002). İletişim becerileri hasta ile tanışmak, öykü almak, tanı koymak, tedavisine karar vermek ve uygulamak, bakıma yön vermek ve etkinliğini artırmak için önemlidir. Yaşamın her döneminde var olan, ancak hastalık durumunda daha da önem kazanan iletişim kavramının tüm sağlık çalışanlarıca bilinmesi ve hasta bireyle ilk karşılaşmadan itibaren dikkate alınması gerekmektedir (Babadağlı ve ark. 2006). Hizmetten memnuniyetin artması, hastalık ve tedaviye uyum, iyileşmeye motivasyonunun artması gibi pozitif sonuçlar doğurmaktadır. Dolayısıyla hastanede kalış süresi azalmakta ve hastanın daha az zamanda tedavisinin tamamlanıp iyileşmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bireyin bakımını bu derece olumlu etkileyen kişiler arası ilişkilerin şekillenmesi yaşamın ilk yılların da olmaktadır. Bu yıllarda belirginleşen kişilik; kişinin ilerideki davranış kalıplarını, kişiler arası ilişki şeklini, değerlerini, ilgilerini ve onu diğerlerinden ayıran temel özellikleri temsil etmektedir (Albayrak, 1997; Göçener, 2010). Yaşamın ilk yıllarında kurulan yakın ilişkiler, ilerleyen yıllarda kurulacak olan ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Hamarta, 2002; Göçener, 2010). Bireylerin kişilik özelliklerinin, ilgi ve yeteneklerinin meslekleri ile örtüşmesi bireyin verimliliği ve kendini gerçekleştirme açısından önem taşır (Ekşi,2004). Yalçın’ın aktardığına göre; John L. Holland belli kişilik özelliklerine sahip bireylerin belli tanımlanabilir nitelikteki işler için uygun olduklarını varsaymaktadır. Bu nedenle yardım etme mesleğini tercih eden sağlık profesyonellerinin kişilik özellikleri ve kişiler arası ilişki şekli hizmetin kalitesini etkiler (Karsavuran, Kaya, Akturan, 2011). Gösterilen nezaket, şefkat, anlayış ve ilgi, bilgi ve becerilerini sunma biçimleri hastanın rahatlamasını ve tedavisinde daha uyumlu, katılımcı olmasını sağlamaktadır. Bu araştırma, mesleklerini icra ederken kişilerarası ilişkileri yoğun kullanan sağlık profesyonellerinin kişilik özelliklerinin kişilerarası ilişkileri üzerine etkisini araştırmak amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Sağlık çalışanlarının A tipi kişilik özelliklerinin kişilerarası ilişkiler üzerine etkisini incelemek ve A tipi kişilik özellikleri ile kişilerarası ilişki düzeylerinin sosyo demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmak üzere tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Acıbadem Sağlık Grubu (ASG)’na bağlı hastanelerde görev yapan hemşireler, hekimler ve diğer sağlık profesyonelleri oluşturmaktadır. Evren 1602 kişi olup ölçekleri tam olarak dolduran ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden sağlık çalışanları çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma kapsamına 891 hemşire, 146 hekim ve 202 diğer sağlık profesyoneli olmak üzere toplam 1239 sağlık çalışanı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ve A Tipi Kişilik Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşüne sunulan, sağlık çalışanları için hazırlanan 18 soruluk formdan oluşmaktadır.

Kişilerarası İlişkiler Ölçeği: Ölçek, Şahin, Durak ve Yasak (1994) tarafından “Stress Management: Positive Strategy” isimli video paket programının el kitabında bulunan davranışlar listesinden esinlenerek hazırlanmıştır. Ölçek, 0 (Hiçbir zaman), 3 (Her zaman) şeklinde olmak üzere 4’lü likert tipi cevaplamayı gerektirmektedir. Toplam 31 maddeden oluşan ölçekte, yüksek puanlar kişilerarası ilişkilerde olumlu bir tarzın göstergesi iken düşük puanlar olumsuz bir tarzın göstergesidir (Şahin, Durak ve Yasak, 1994). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Şahin ve ark tarafından güvenilirlik çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, 79, iki yarım test güvenirliliği $r = .63$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla faktör analizi uygulanmış ve özdeğeri 1’in üzerinde olan 8 faktör bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin yordayıcı geçerliliğine bakılmıştır. Yordayıcı geçerliliğine ilişkin veriler, besleyici ve ketleyici ilişki tarzlarının yalnızlığı yordamada anlamlı çıktığını göstermektedir (Şahin, Durak ve Yasak, 1994).

A Tipi Kişilik Ölçeği: Ölçek, Batıgün ve Şahin tarafından Rathus ve Nevid’in bireylerin A Tipi veya B Tipi kişilik özelliklerine sahip olup olmadıklarını ortaya çıkarmak için hazırladıkları soru listesinden esinlenerek geliştirilmiştir. 25 maddeden oluşan ölçekten, elde edilen en düşük puan 25, en yüksek puan 125’tir. Yüksek puanlar bireylerin A Tipi kişilik özelliklerinin yoğunluğunu göstermektedir (Batıgün ve Şahin 2006). Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları iki farklı çalışmada $\alpha = .86$ ve $.90$ olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin “işe verilen önem”, “sosyal etkinliklerden uzaklaşma”, “hıza verilen önem”, “zamanlamaya verilen önem” alt boyutları için tespit edilen güvenilirlik katsayıları, $\alpha = .40$ ile $.79$ arasında değiştiği bildirilmektedir (Batıgün ve Şahin 2006).

Araştırmanın Etik Yönü

Verileri toplamadan önce bir üniversitenin etik kurulundan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca, çalışmada yer alacak her hasta, çalışmanın amacı ve gönüllülük esasına dayalı olması hususunda bilgilendirilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 17.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel analizlerin (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra ölçekler arası ilişkileri saptamak için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Kişilik özelliklerinin kişiler arası ilişkilere etkisini incelemek için Regresyon Analizi uygulanmıştır. Altboyutların güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde çift yönlü olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının %67,7'si 29 yaş ve altı grubundadır. Sağlık çalışanlarının %75,9'u kadın, %61,2'si bekâr, katılımcıların %78,5'inin çocuğunun olmadığı ve %45'inin ise lise mezunu olduğu belirlenmiştir.

Sağlık çalışanlarının %77,3'ü çekirdek aile, %35,4'ünün üç kardeş ve %40,8'inin birinci çocuk olduğu görülmektedir. Katılımcıların anne demografik verileri incelendiğinde ; %43,8'i 49 yaş ve altı, % 59,2'si ilkokul mezunu, baba demografik verileri incelendiğinde; %46,1'i 50-59 yaş grubunda, %37,2'si ilkokul mezunu olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının %71, 4'ünün hemşire, %12, 3'ü hekim, %16, 3'ü diğer meslek grubundadır. Sağlık çalışanlarının %79,6 mesleği isteyerek seçtiği, hemşirelerin %79,3'ünün primer hemşire olduğu, hekimlerin %83,1'inin uzman olduğu belirlenmiştir. Yine çalışmada sağlık çalışanlarının %31,4'ünün 10 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip, %30,7'sinin yatan hasta katında çalıştığı, %49,5'inin ise sürekli gündüz çalıştığı bulunmuştur.

Tablo 1. Sağlık Çalışanlarının A Tipi Kişilik Ölçeği Puan Ortalamaları ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

A Tipi Kişilik Ölçeği	N	Ort.	SS	Min.	Max.
İşe verilen önem	1239	30,990	7,087	13,2	54,0
Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	1239	6,827	2,548	3,0	15,0
Hıza verilen önem	1239	20,626	3,992	6,0	30,0
Zamanlamaya verilen önem	1239	11,398	2,501	3,0	15,0

Sağlık çalışanlarının işe verilen önem alt boyutu ortalaması $30,990 \pm 7,087$, sosyal etkinliklerden uzaklaşma alt boyutu ortalaması $6,827 \pm 2,548$, hıza verilen önem alt boyutu ortalaması $20,626 \pm 3,992$, zamanlamaya verilen önem alt boyutu ortalaması $11,398 \pm 2,501$ olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Sağlık Çalışanlarının Kişiler Arası İlişkiler Ölçeği Puan Ortalamaları ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

KİÖ Alt Boyutları	N	Ort.	S.s	Min.	Max.
Besleyici ilişki tarzı	1239	32,207	6,186	4,571	48,0
Açık	1239	16,042	3,545	1,143	24,0
Saygılı	1239	16,164	3,474	3,200	24,0
Zehirleyici ilişki tarzı	1239	9,509	5,552	0,000	36,0
Ben merkezli	1239	4,547	2,278	0,000	13,0
Küçümseyici	1239	4,962	3,923	0,000	24,0

Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının besleyici ilişki tarzı alt boyutu ortalaması $32,207 \pm 6,186$, açık alt boyutu ortalaması $16,042 \pm 3,545$, saygılı alt boyutu ortalaması $16,164 \pm 3,474$ 'dir. Zehirleyici ilişki tarzı alt boyutu ortalaması $9,509 \pm 5,552$, ben merkezli alt boyutu ortalaması $4,547 \pm 2,278$, küçümseyici alt boyutu ortalaması $4,962 \pm 3,923$ olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Sağlık Çalışanlarının A Tipi Kişilik Ölçeği ile Kişiler Arası İlişkiler Ölçeği Arasındaki İlişki

	İşe verilen önem	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	Hıza verilen önem	Zamanlamaya verilen önem
Besleyici ilişki tarzı	r -0,108	-0,028	0,247	0,156
	P 0,000**	0,325	0,000**	0,000**
Açık	r -0,077	-0,046	0,243	0,121
	p 0,007**	0,103	0,000**	0,000**
Saygılı	r -0,113	-0,003	0,192	0,154
	p 0,000**	0,928	0,000**	0,000**
Zehirleyici ilişki tarzı	r 0,392	0,095	0,119	0,068
	p 0,000**	0,001	0,000**	0,017
Ben merkezli	r 0,336	0,083*	0,128	0,084
	p 0,000**	0,003**	0,000**	0,003
Küçümseyici	r 0,359	0,086	0,094	0,047
	p 0,000**	0,002**	0,001**	0,097

Kişiler arası ilişkiler ölçeği toplam alt boyutu ile A tipi kişilik ölçeği toplam alt boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,255$; $p=0,000 < 0,05$).

Tablo 4. A Tipi Kişilik Özelliklerinin Kişiler Arası İlişkilere Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	t	p	F	Model (p)	R ²
Kişiler arası ilişkiler ölçeği toplam	Sabit	28,267	21,991	0,000**	33,829	0,000**	0,096
	İşe verilen önem	0,121	3,467	0,001**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,302	-3,289	0,001**			
	Hıza verilen önem	0,494	7,964	0,000**			
	Zamanlamaya verilen önem	0,140	1,499	0,134			
Besleyici ilişki tarzı	Sabit	26,267	25,792	0,000**	47,363	0,000**	0,130
	İşe verilen önem	-0,237	-8,598	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,145	-1,985	0,047*			
	Hıza verilen önem	0,517	10,515	0,000**			
	Zamanlamaya verilen önem	0,317	4,304	0,000**			
Açık	Sabit	12,811	21,687	0,000**	38,780	0,000**	0,109
	İşe verilen önem	-0,104	-6,506	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,137	-3,240	0,001**			
	Hıza verilen önem	0,301	10,553	0,000**			
	Zamanlamaya verilen önem	0,104	2,435	0,015			
Saygılı	Sabit	13,456	23,118	0,000**	34,987	0,000**	0,099
	İşe verilen önem	-0,133	-8,441	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,008	-0,185	0,853			
	Hıza verilen önem	0,216	7,687	0,000**			
	Zamanlamaya verilen önem	0,213	5,060	0,000**			
Zehirleyici ilişki tarzı	Sabit	2,000	2,229	0,026*	60,739	0,000**	0,162
	İşe verilen önem	0,358	14,725	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,158	-2,458	0,014*			
	Hıza verilen önem	-0,023	-0,525	0,600			
	Zamanlamaya verilen önem	-0,178	-2,737	0,006**			
Ben merkezli	Sabit	1,569	4,147	0,000**	41,069	0,000**	0,115
	İşe verilen önem	0,120	11,725	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,059	-2,163	0,031*			
	Hıza verilen önem	0,007	0,362	0,717			
	Zamanlamaya verilen önem	-0,042	-1,538	0,124			
Küçümseyici	Sabit	0,431	0,670	0,503	50,942	0,000**	0,139
	İşe verilen önem	0,237	13,655	0,000**			
	Sosyal etkinliklerden uzaklaşma	-0,099	-2,158	0,031*			
	Hıza verilen önem	-0,029	-0,946	0,344			
	Zamanlamaya verilen önem	-0,136	-2,916	0,004**			

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada A tipi kişilik özellikleri ve kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı sonuçlar bulunmuştur. A tipi kişilik özelliklerinin artışı ile kişilerarası ilişkilerin de pozitif yönde etkilendiği görülmektedir. Sağlık çalışanlarının en çok hız ve zamana önem verdikleri, kişilerarası ilişkiler alt boyutlarından besleyici ilişki tarzını benimsedikleri görülmüştür.

Sağlık profesyonelleri içinde statüleri, görev ve sorumlulukları birbirinden farklı insanların kişiliklerinin de birbirinden kısmen veya tamamen farklı olduğunu bilmek ve buna göre ilişkileri geliştirmek gerekmektedir. Bu noktada bu farklılıkları birbirinden ayırabilme ve önemlerini iyi tartabilme bilincine varılabilirse işyerindeki ilişkiler daha kaliteli ve verimli olabilecektir.

Buna yönelik öncelikle sağlık çalışanlarının kendilerinin kişilik özelliklerinin bilmeleri ve kendilerini tanımalarını sağlayacak çalışmalar yapılabilir.

Farklı kişilik tiplerinin aynı amaç doğrultusunda yönlendirilmesi konusunda, bireyleri motive edebilecek “etkili liderlik” hayata geçirilebilir. Eğitim ve geliştirme konusunda çalışanlara fırsat verilerek işe uyum sağlama ve daha verimli olma konusunda teşvik edilebilir.

Oryantasyon sürecinde işe başlayan çalışanlara kişilerarası ilişkiler ve etkin iletişim teknikleri ile ilgili eğitim programları planlanarak hastaya doğru yaklaşım konusunda başarı sağlanabilir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık etkin ve aktif tutulmalı, bireylerin kişiliğini olumlu hale getirebilecek, geliştirici esnek programlar üzerinde durulabilir.

Diğer taraftan insan kaynakları bölümü tarafından işe personel alımında kişilik değerlendirmelerinde daha titiz davranılmalı ve böylece en uygun kişinin en uygun pozisyon ve bölümde işe alınması sağlanabilir.

Personel seçimi ile örgüt iklimine uygun kişiler seçilmelidir. Mesleğe uygun özellikte kişilerin seçilmesi, çalışanların mesleğini severek yapmasını sağlayacaktır. Sağlık çalışanları kendine, ailesine ve hobilerine zaman ayırmalıdır. Kendine ve sevdiğine değer vermek, değer verilme yaşamda mutluluk sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Albayrak, H. Annelerin Kaygı Düzeyleri İle Çocukların Bağımlılık Eğilimleri Arasındaki İlişkin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1997, 9 (4), 12-19.
- Babadağlı B, Erim SE, Erdoğan S. Hekimlerin ve Hemşirelerin Hastayla İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Kocaeli, 2006, Cilt:1, Sayı:3
- Batgün A D, Şahin N.H. İş Stresi ve Sağlık Psikolojisi Araştırmaları İçin İki Ölçek A Tipi Kişilik ve İş Doymu. Türk Psikiyatri Dergisi, Ankara, 2006, 17(1):32-45.
- Cüceloğlu D. İkimizdeki Çocuk. Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000, 25.Baskı.
- Ekinci B, Güngörmüş K, Topçu G, Kerek E. Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişki Düzeylerinin Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, 2010, Erzurum.
- Ekşi, H. Kişilik ve Başa çıkma: Başa çıkma Tarzlarının Durumsal ve Eğilimsel Boyutları Üzerine Çok Yönlü Bir Araştırma”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, s.81-98.İstanbul, 2004
- Erözkan A. Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişki Tarzları Ve Mizah Tarzları. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, Muğla, 2009.

- Göçener D. Üniversite Öğrencilerinin Güvenli Bağlanma Düzeyleri İle Kişilerarası İlişki Tarzları Arasındaki İlişkiler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010, (Danışman: Doç. Dr. Dökmen Z).
- Hamarta, E. Bağlanma Teorisi ve Yetişkin İlişkilerinde Bağlanma, Eğitime Yeni Bakışlar-I, (Ed.) A.M. Sünbül. Ankara, 2002.
- İmamoğlu SE. Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, 2008, İstanbul. (Danışman: Prof. Dr. Aydın B).
- Karsavuran S, Kaya S, Akturan S. Hasta Hekim İlişkisinde Güven. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, Ankara, 2011, Cilt:14, Sayı:2.
- Özçakır, A. “Tıp Eğitiminde İletişim ve Klinik Beceriler Dersi Verilmeli Mi? İntörn Öğrenci Görüşleri”. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi, 2002, 22(2):185-189
- Şahin NH, Güler M, Basım N. A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel ve Duygusal Zekânın Stresle Başa Çıkma ve Stres Belirtileri İle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, Ankara, 2009, 20(3):243-254.
- Uçar M. “Askeri Bağlamda Sağlık Hizmetlerinin Etik Boyutu.” TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 2005, 4(1):37-45.